

amargi

Feminist Dergi

36

Bahar 2015
10 tl

Adına da Derler Seks!

Adamım Büyüksün • Kadınlığı Sizden Öğrenecek Değiliz!
Arzular Şelale, Barajlar Olmasa! • Biz Sevişiyorduk be Adam!
Histerik Kadınlar ve Hoş Titreşimler • Bir Amazon Nasıl Sevişir?
İsyanımız Daim Olsun, Seksimiz de! • Gönül Yaram ve Porno
Masanın Feministi Geldi Hanım! • Medyada Neden Yokuz?
Erkek Üniversitede Kadın Akademisyenler • Kaos Queer+
12. Yüzyıldan Güncel Tavsiyeler

İÇİNDEKİLER

AMARGİ'DEN 1

FEMİNİST TARTIŞMALAR

- Ne Olacak Bu Memleketin Hali (10): "Paketlere Gelesiceler!" - İfakat, Fitnat, Selvinaz 4
Hikâyelerimiz, Feminizmin Hikâyesidir II - Demet, Özge, Meral, Fatma, Selda 10
Ne Oldu Bize? - Leyla Uyar 16

DOSYA: "Adına da Derler Seks!"

- Editörden 19
Fatma - Hatice Meryem 20
"Oysa ben dilin doğrudan kullanımını severim" - Parlak Cevriye 22
"Siz namuslu kadınlar, kendinizi ne sanıyorsunuz Allah aşkına?" - Seray Şahiner 24
Arzular Şelale, Barajlar Olmasa! - İsmigül 28
Merak ve Haz Üzerine Bir İç Döküş - Leyla Toprak 32
"Ah Müjgan, Ah!" - Gülşah Seydaoğlu 36
Adamım Büyüksün - Nebiye 43
Biz Sevişiyorduk be Adam! - S. Dilek Şentürk 45
Seks Sonrası Muhabbetler Nereye Doğru? - Hüner Aydın 47
Kutu Gibi Bir Samanlığımız Olmasın mı?: Neden Yatak? - Özge Kelekçi 49
Kadınlığı Sizden Öğrenecek Değiliz!: Radikal Feminizm, Seks ve Psikanaliz - Barış Kılıçbay 52
Histerik Kadınlar ve Hoş Titreşimler - Yasemin Akis 56
Geçmişin Perdesi Rüzgârlanır, Benim Gülümün Mevsimi Geri Gelir - Nihan Bozok 60
Yanlış Yapmanın Karşı Konulmaz Hafifliği - M. Leyla Ay 63
Sevişme Alıntıları - Burçak Derin 64
Gönül Yaram ve Porno - Didem Türe 69

- Bir Amazon Nasıl Sevişir? - Zülâl Şekûre Kara 71
Burası Antep Kerhanesi ya da Bir Kadın Yazar Alice Munro - Melike Uzun 72
Bir Zor Aracı Olarak Erkeklik - Sibel Güneş, İdil S. Soyseçkin 75
Kadınlar Çetesi: Oh, Her Şey Çok Seksi! - Işıl Kurnaz 79
İşyanımız Daim Olsun, Seksimiz de! - Yağmur Zafer 83

BUNLARI YAŞADIK - Meral Akbaş, Zeynep Ceren Eren 85

- Erkek Üniversitede Kadın Akademisyenler - İlkay Kara 94
Medyada Neden Yokuz? - Ayça Örer 97
İki Yıl Sonra - Zuhale Esra Bilir 100
Masanın Feministi Geldi Hanım! - Özge Özdemir, Demet Gülçiçek 104

DÜNYA ALEM - Ülkü Özakin 106

Rojava'da Kadınlar İçin Ekonomi de Var! - Arzu Demir 108

SEYAHATNAME - Kahkahası Ağzının Kenarında Bir Yerde - Meltem Gürle 110

KİTAPLIK - Sema Aslan 114

- Germek, Bükmek, Büzüştürmek: Kaos Queer+'den Ayşe Uslu ile Söyleşi - Nagehan Tokdoğan 116
Kadınlarla İlgili Acıtacak Kadar Sakin ve Şaşırtacak Kadar Keskin Öyküler - Hande Ortaç 122

SANDIK - 12. Yüzyıldan Güncel Tavsiyeler - Neslihan Demirkol 125

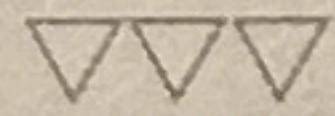

Leah Goren

ALICE MUNRO ÇAĞDAŞ ÖYKÜNÜN ÜSTADI*

Kadınlarla İlgili Acıtacak Kadar Sakin ve Şaşırtacak Kadar Keskin Öyküler

Hande Ortaç

"Yer yer fazla soğukkanlı dursa da Alice Munro çok çok derinlere saklandığını düşünüp aslında alnımızın ortasında taşıdığımız sırların, utançların, pişmanlıkların ne kadar da aşikar olduğunu gösteriyor. Birbirimizi daha iyi anlayabilmek için bazen birinin elini kaldırıp işaret etmesi yetiyor."

amargi

Her gün sahici ve can yakıcı bir gündeme uyanan coğrafyaların insanları, ister istemez günlük telaşlara kısıtlanmış sanat eserleri üretme eğilimi gösterebiliyor. Tespitlerle ve uzun vadeli planlarla koşullara rötüş yapmak için değil, daha çok var olmaya çalışmakla nefesler tüketiliyor. Bu mücadele tabii ki kötü bir şey değil, tam tersine tırnaklarla, terle, azimle tarihe kazınmaya çalışmak. Evrensel olan ise biraz tarih üstü bir eleştiri getirebilen, büyük hezeyanları değil günlük detaylarda canavarları bulup deşebilen ve bu sayede coğrafyasından, karakter isimlerinden sıyrılarak herkese ait olmayı başaran metinler olabiliyor. En azından Alice Munro'nun metinleri için bu özgürleştirici ve evrensel etkiden bahsedebiliriz.

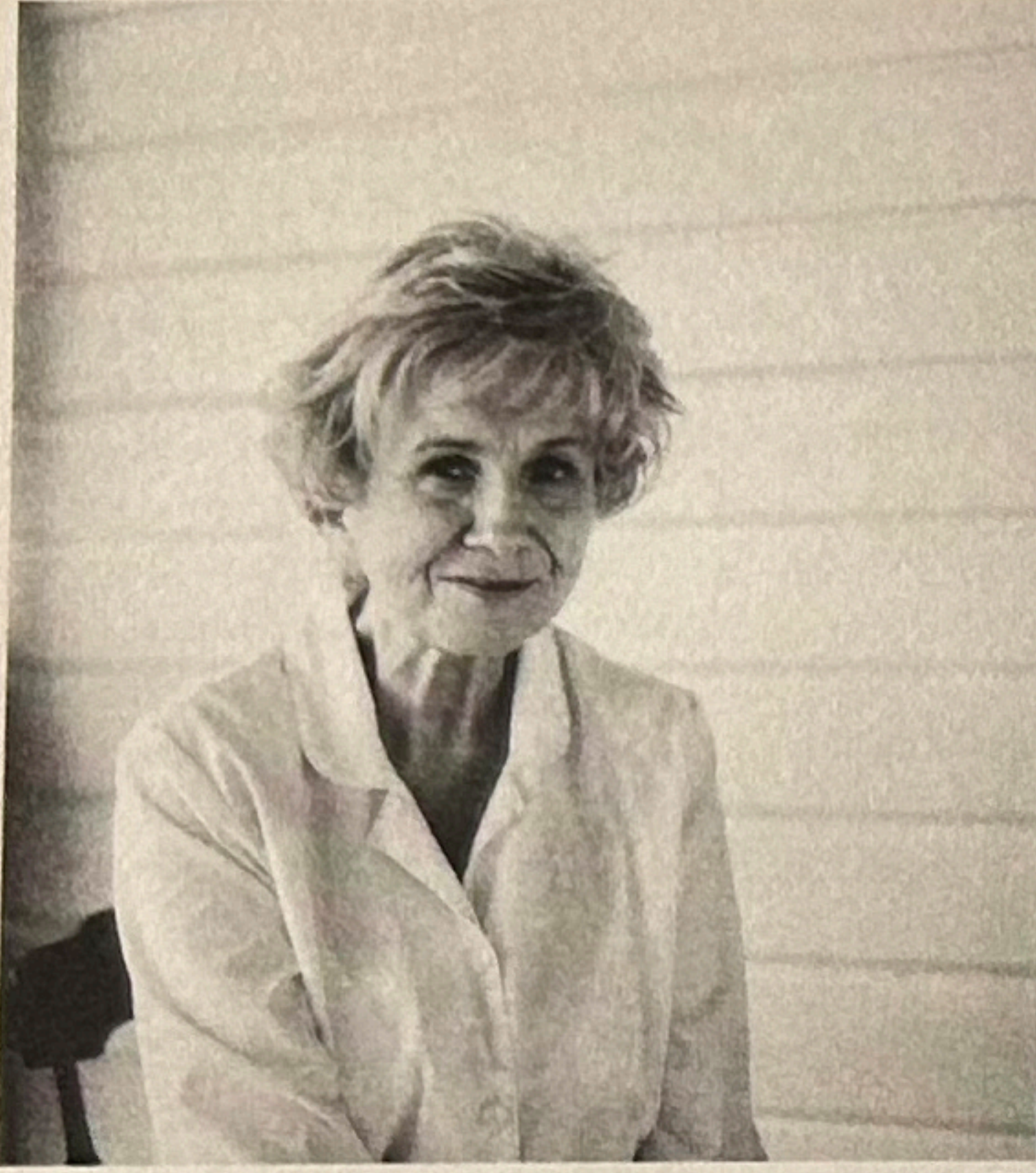
Hayâl edelim; deprem olmayan, yangın çıkmayan, maden çökmeyen sakin topraklarda sükunet içinde yaşayan insanlar. Kışı soğuk, yazıysa bahardan hallice. Ülkenin büyük bir kısmı görkemli ve kadim ormanlarla kaplı. Nüfus genellikle küçük aileler halinde hatta yalnız yaşayan insanlardan oluşuyor. Okuma yazma bilme oranı %100, yetişkinlerin en az %51'i yüksek okul mezunu. Resmî olarak çok dilli ve çok millî bir ülke. Dünyanın en büyük ekonomilerinin başında geliyor. Alice Munro edebiyatında olaylar, kısaca refah kelimesini tanımlamak için akla ilk gelen ülkelerden biri olan Kanada'da geçiyor. Bu noktada ülke gerçeğimizle taban tabana zıt bir coğrafyadan bahsettiğimizi söyleyebiliriz.

Anlatılmak istenen klişe ve dayatma bir güzellik tanımıysa, Kanada iyi bir başlangıç olabilir. Diğer yandan amaç, kapitalist düzen tarafından tanımlanmakta olan güzellik kavramını iğdiş etmekse Kanada Alice Munro'nun gazabından kurtulamıyor. Çünkü hiçbir "güzellik" görüldüğü kadar saf ve masum değil ne yazık ki. Ayrımcılığın belki de en derini, görünmeyen bu sebeple tanımlanamayan güçlere karşı verilen savaşlar, anneden kıza geçerek salgın hastalık gibi yayılan toplumsal kurallar, karşı koymaya en çok zorlandığımız sağlıklı gibi görünüp bizi içten içe tüketen kabuller, kibarlıklar, ananeler... Alice Munro bu mükemmel görüntünün üstündeki sis perdesini usul usul kaldırıyor, yavaş yavaş okuru pişiriyor, tenceredeki kurbağa gibi altımızda yanan ateşi fark etmeden rehavete kapılıp tehlike çanlarının çaldığını çok geç idrak ederken olaylar gelişiyor. Geride garip bir his bırakan hikâyeler okuyoruz. Acıtacak kadar sakın ve beklenmedik şekilde keskin öyküler.

Alice Munro "çağdaş öykünün ustası" sıfatıyla 2013 yılında Nobel Edebiyat Ödülü'nü almasından çok önce, Kanada'nın Çehov'u olarak ünlenmiş bir kadın yazar. Nobel'i kazanan 109 yazar arasında yer alan 13 kadın yazardan biri olan Alice Munro'nun kariyeri boyunca 10'un üstünde öykü kitabı ve bir tane romanı bulunuyor. Her öyküsünün derininde, çoğunlukla kokusuyla ya da hiçliğin ortasından fışkıran bir şelale gibi zihin çözümleriyle kendini ele veren, kirli ve koyu bir yeraltı suyu misali burjuva eleştirisi akıyor. İster *Cakarta* öyküsünün Marksist kahramanı Sonje gibi cinsel özgürlüğe inanan fakat bu minvalde bile sömürülmekten kurtulamayan körkütük bir sevgili olsun, ister *Odun* öyküsündeki Lea gibi Kanada'nın kırsalında aşkının peşinden bir ormana yerleşmiş başka biri; kısıtlandıkları cinsiyetçi rollerin açmazında çoğunlukla bir aydınlanma ya da aymazlık anının kıvılcımında görüyoruz kadınların yüzünü. *Çocuklar Kalıyor* kitabının ilk öyküsü olan *İyi Kadınlar*'da anlatılan erkek çocuklar dışında, hikâye genellikle kadın karakterin gözünden ya da dilinden anlatılıyor. Ait olduğu toplumsal konumu kıyasıya eleştiren kadından tutun da sıkıştığı rolde sadece nefes alıp verebildiğini anladığımız binbir çeşit kadın, anlatılarda boyut kazanıyor.

Munro'nun Derdi

Alice Munro Güney Ontario Gotik akımına dahil edilen bir öykücü. Kanada Edebiyatı'nın alt türlerinden biri olan bu edebiyat akımı ırk, cinsiyet, din ve politika gibi sosyal durumları inceden inceye analiz etmesi ve bu konuları gerçekçi bir çerçeveden eleştirilmesiyle tanımlanıyor. Eleştirideki minimalizm dozu sebebiyle ortaya konulan savın gerçek hayattan ayrışmaması ve bu sebeple okur tarafından anlaşılabilmesi konusunda sıklıkla eleştirilse de, bu türe dahil edilen yazarlar eleştiriye groteskleştirerek anlaşılmasını kolaylaştıran gerçek üstü öğelerden kaçınıyorlar. Munro'nun öykülerine bu çerçeveden bakıldığında minimalist anlatımın gerilim ve atmosfer yaratmada ne kadar işlevsel olabileceği görülebiliyor. Mekân kurgusu ve karakterin hikâyesi o kadar sakın ve dingin ki bu sessizlik kulakları tırmalıyor ve sıradan olan tekinsiz bir hale bürünüyor. İster istemez meraklı okur, anlatının peşine takılıyor. Gerçek üstü öğelerin kullanılmaması ise kolaylıktan kaçınma, yazdığını iyice filtreden geçirerek özü okura sunma derdiymiş gibi. Tüm sözcükler, hareketler ve karakterler arıtılmış olarak okurun karşısına çıkıyor. Yanlış anlaşılmasın, karakterleri günahlarından arındırma değil, tam

"Anlatılmak istenen klişe ve dayatma bir güzellik tanımıysa, Kanada iyi bir başlangıç olabilir. Diğer yandan amaç, kapitalist düzen tarafından tanımlanmakta olan güzellik kavramını iğdiş etmekse Kanada Alice Munro'nun gazabından kurtulamıyor."

tersi; yüklerinden kurtarma ve ana soruna, karakterin gerçek hikâyesine odaklanma.

Munro küçük çakıl taşlarını üst üste koyarak yarattığı emek yoğun hikâyelerinde, kadın karakterlerin verili koşullarda nasıl göründüklerini (*İyi Kadının Sevgisi* öyküsünde anlatılan üç farklı sınıfa ait aile ve bu ailelerin kadınları gibi) ve hapsedildikleri durumlardan (*Entrikalar* öyküsündeki Robin gibi) hakim ideolojinin aksine hareket ederek çerçevenin dışına nasıl taşıklarını ve özgürleşebildiklerini anlatıyor. Bazen de bu kadınlar sadece görevlerini yerine getiriyorlar, her ne kadar yanlış olduğunu bilseler ve bu yükü bir ömür boyu taşımış olsalar da. (*Çocuk Oyunu* öyküsündeki Marlene ve Charlene arasındaki ölümcül ve bir ömür yük olan sır gibi) O sadelik içinde, sorunun kendisini soyup önümüze koyunca en azından anlamaya çalışmamızı sağlıyor Munro.

Munro'nun Tekniği

Munro, uzun zamana yayılan uzun öyküler yazıyor. Bu hikâyelerin etkili olabilmesi inandırıcı olmalarıyla yani doğru dönüm noktalarının tespit edilmiş olmasıyla sağlanabilir. Bu konuda özellikle *Firar* isimli kitapta yer alan ve üç öyküye yayılan Juliet'in hayatı arka planda akan toplumsal gerçeklik ve ön plandaki yaşantının tam isabet dönüm noktalarıyla bir 20. yüzyıl panoraması gibi. Kadının zaman içinde değişen rolleri ve mücadele ettiği değer yargıları, Munro'nun hayatında da karşılaştığı zorluklar aynı zamanda. Margaret Atwood'un tabiriyle; çocukluğu Büyük Bunalım zamanında ve gençliği İkinci Dünya Savaşı sırasında geçen bir kadından bahsediyoruz. Kendi ülkesinde kadınlar hakkında yazmaya başladığında sıkıcı ve evcil bulunmuş, kadın olması sebebiyle küçümsenmiş. Kendi alanını, içinde bulunduğu ayrımcı ortamı deşifre ederek belirleyen Munro, sıkıntının ve utancın hikâyesini anlatıyor.

Yıllara yayılan hayat hikâyelerinde anlatılmadan es geçilen yıllar, acelesiz ve süssüz anlatım öykülerde fazla boşluklu bir yapı oluşmasına da sebep oluyor. Okura araları doldurmak için fazla fırsat tanıyan Munro, böylece her okuma deneyiminin farklı anlamlara/okumalara varacak kadar öznel boyut kazanmasını da sağlıyor.

Ülkemizde dilimiz isyanla kavrulmuşken ve anlatılacak can alıcı olaylar "yazsam roman olur" dedirtse de, Munro'nun sakinliğin içinde kurguladığı can yakıcı gerçeklik, bam telimizi bulmak için fazla süs ve drama gerek kalmadığını gösteriyor sanki. Zaman zaman fırtına ortasında bile kurduğu dingin atmosfer insanı çileden çıkarabiliyor, bunu not etmek gerek. Yer yer fazla soğukkanlı dursa da Alice Munro çok çok derinlere saklandığını düşünüp aslında alnımızın ortasında taşıdığımız sırların, utançların, pişmanlıkların ne kadar da aşikar olduğunu gösteriyor. Birbirimizi daha iyi anlayabilmek için bazen birinin elini kaldırıp işaret etmesi yetiyor. Ama onu yapabilmek de derin bir içgörü, detaylı çalışma ve ustalık istiyor. Öykünün en saf halinin her zaman daha etkileyici olması gibi.

* Bu yazı Alice Munro'nun *Çocuklar Kalıyor*, *Firar*, *Bazı Kadınlar* isimli üç öykü kitabından yola çıkılarak yazılmıştır.